

1792-ben Haffenscherer Antal molnármester elhatározta, hogy nagyobb bálházat épít Kőszeg város mulatozni vágyó közönségének. Az addig báltartással foglalkozó tornyosmester özevegét is kitérta jogából. A hely nagy reményekkel indult, de néhány évtized alatt csődtömeggé vált. Az 1850-es évek elejéig a város felügyelte, majd újra magánkézbe kerülhetett. Az 1930-as években

a Kőszegi Takarékpénztár modernizált szórakoztató központtá fejlesztette. Az 1940-es években először a nyilasok, majd a kommunisták sajtótitották ki párt-céljaikra. Ezt követően néhány évtizedre újra a vendéglátás és a művelődés vehette birtokba.

Zürzavaros története ellenére nagyon fontos szerepet játszott a város kulturális életében. A bálók mellett német és magyar nyelvű színházi előadásokat tartottak itt. A Kőszegi Hangász Egyesület tagjai mutathatták be tudásukat. 1846-ban Liszt Ferenc koncertezett itt, aki ez alkalomból a város díszpolgári címét nyerte el. Az 1910-es években falai között kapott állandó helyet a mozi, ami az 1990-es évekig szolgált a lakosságot.

Egykori Fehér Rózsa vendégfogadó

10.

(Gyöngyös u. 19.)

A fogadósr felső végén elhelyezkedő vendéglőt 1801-ben alapította Khern Sámuel posztónyíró, aki házát nagyobbította erre a célra. A tőle alig száz méterre álló Fekete Sas fogadó tulajdonosa mindent megtett ellehetlenítésére. Féelme jogos volt, mert a konkurencia miatt 1829-ben elsőként ő volt kénytelen bezárni üzletét. Khern ügyesebb volt, hiszen nemcsak az átmenő forgalmat szolgálta ki, hanem a helybelieket is.

Muzsika, azaz bálók tartására szerzett engedélyt 1807-ben, mert a város vezetésének tudomására jutott, hogy a Bálházban „rosszaságok és kurválkodások esnek”. Mintegy két évtizeden át vándorszínész társulatok adták elő itt darabjaikat. Az 1840-es évektől állandó bérlőkkel panziószzerűen és vendéglőként működött. A Khern testvérek 1902-ben a Kőszegi Evangélikus Templomépítési Alapra hagyományozták, amely 1919-ben adta el. Államosításakor hentes üzem működött benne.

Kiépítése, főleg két nagy kapuja ma is jól mutatja milyen lehetett egy 19. századi kőszegi vendégfogadó. Megőrzött cégére tartóján kétféjű sást fedeztek fel 1892-ben.

TÖBB NYOMON
Kőszegen

Séta az egykori és
mai tradicionális
vendéglátó-
helyekhez

Séta az egykori és mai tradicionális vendéglátóhelyekhez

Kőszeg Szabad Királyi Város a török hódoltság ideje alatt lett igazán jelentős kereskedelmi állomás. Az Adriai-tengert Pozsonnyal illetve Béccsel összekötő útvonal egyik pihenőhelyeként rengeteg értékes áru futott rajta keresztül. A kalmárok és az utasok kiszolgálására vendégfogadók épültek, amelyekben a társzekereket is tárolhatták és az állatokat is ellátták. Ezek az 1820-as években éltek virágkorukat, amikor Angyal, Oroszlán, Kos vagy Kereszt, Zöldfa, Bárány, Szarvas, Strucc, Korona, Fehér Ló, Fehér Rózsa és Fekete Sas nevek alatt összesen 11 működött belőlük.

A helybeliek ellátásáról több vendéglő és a szőlőtermelők házánál működtetett kéthetes borkimérések gondoskodtak. Két sörfőzde is működött, az egyik a mindenkori földesúr tulajdonában levő várban, a másik a város kezelésében. A 18. századtól terjedt a kávé divatja, melynek az 1840-es években már négy kávéházban hódolhattak a helybeliek. Ugyanott újságok olvasásával vagy különböző játékokkal unalmas estéiket is változatosabbá teheték. A szórakozás másik formájára a táncmulatságok rendezésére külön intézményeket állítottak fel, amelyekből eddig kettő létezéséről van bizonyíték.

TÖBB NYOMON
Kőszegen

(Rákóczi F. u. 77.)

Az egykori Magyar utcában Berger Henrik az 1810-es években vásárolta meg Krukovits Máttyás kereskedőtől azt az épületet, amelyben 1817-ben 1500 korabeli forintért kapott vendégfogadói jogot a város vezetésétől. A Szombathely felől érkező utazók a harmadik szálláslehetőségként találkozhattak vele. A később Diófának is címzett „beszálló vendéglő” két kapun megközelíthető volt, két szállást biztosító épületből, „hózzá való istállóból” és gazdasági építményekből állt. Története során többször váltott tulajdonost. 1890-ben az első kőszegi idegenforgalmi „prospektus” szerényebb igényeknek megfelelő szálláshelyként írta le. 1911-ben a már csak kocsmának nevezett céget a Biritz család vásárolta meg és működtette az államosításig. Cégére ma is látható az épület homlokzatán.

Szarvas Vendégfogadó (Rákóczi F. u. 19.)

2.

A 18. század végén az épület Kőszeg egyik legvagyonosabb családjának tulajdonában volt. Gerhauser Péter mészáros mester 1787-ben vendégfogadó létesítésére kért engedélyt. A következő évben már színészek játszottak a Szarvas nevet kapott fogadóban. A tulajdonos halála után résztulajdonosává lett az izraelita Schey család. Feltételezhetően ennek kapcsán válhatott az 1840-es években rituális zsidó konyhává. A reformkorban Arany Szarvasnak is titulálták. Az 1857-ben emeletesnek és istállóval rendelkező vendégfogadónak írták le, de már régóta állandó lakásbérlelői voltak. Emeletét visszabonthatták, ami után csak a vendéglő része működött. Más fogadókkal ellentétben túlélte a kőszegi nehéz időköt, egészen az államosításig működött ezen a néven.

A helybeliek közül sokan azonosítják az 1960-1970-es években a korábbi Juri-sics szálloda épületében kialakított Szarvas étteremmel.

Kőszeg, de talán az ország legrégebben ugyanazon helyen működő vendéglátó helye. 1597-ben már biztosan fogadó volt falai között. Nevét 17. századi tulajdonosa Somogyi András városi tanácsos adta. 1645-ben itt nyílt meg Kőszeg első patikája. Magántulajdonosok után az 1930-as évektől a helyi Hangya Szövetkezet üzemeltette. 1945 után a szovjet városparancsnokság sajátította ki.

Itt tárgyaltak 1665 és 1667 között a Wesselényi Ferenc vezette összeesküvés első szakaszában a főúri részvevők bizalmas emberei. Személyesen is megjelent gr. Nádasdy Ferenc országbíró, Lippay György esztergomi érsek, gr. Zrínyi Péter

horvát bán, gr. Széchy Péter kőszegi várbirtokos és Vitnyédy István jogtudós. Az összejövetelek szállás és ételmei költségeit a város fizette. Nevezetes vendégei voltak még Bittó István, Széll Kálmán későbbi miniszterelnökök és gr. Apponyi Albert.

Egykori Arany Korona vendégfogadó

4.

ma helyén a Jézus Szíve-templom (Fő tér)

Sorrendben harmadik fogadónévként bukkan fel a város történetében Az épület maga csak a negyedik. Elődje a belvárosban, a későbbi Kelcz-Adelffy Árvaház helyén működött. 1749-ben Pintér János bognármester engedélyt kért, hogy vendégfogadót nyithasson saját házában. 1751-ben 400 Ft befizetéséhez, kizárólag helyben termelt borok árusításához és a város borainak kimérése idején megemelt italához kötötték működését. A közben újjáépített épületnek a városban már jól ismert elnevezést választotta.

A Binder (Pintér) család egy évszázadnál tovább tulajdonolta a két kapuval, istállóval és kocsiszinnel bíró emeletes épületet. Új tulajdonosai megpróbálták modernizálni, kávéházat, biliárd-, olvasó- és kártyatermeket rendeztek be. Mindez nem segített, a nagy adósság miatt mentőövként érkezett 1887-ben a Győry János Templomépítési Alap 22.000 forintos ajánlata. Helyén emelték a Jézus Szent Szíve-templomot. Bontásakor homlokzatán megtalálták a magyar korona ábrázolását.

Működésének pontos kezdete ismeretlen, de nem sokkal későbbi alapítású, mint a vele szemben álló Arany Strucc Szálloda. Tulajdonosának nevezetes esete volt 1660-ban a költő és hadvezér gr. Zrínyi Miklóssal, aki átutazván szállást kért, de csúnya elutasításban volt része. A

város vezetése roppant súlyos büntetést rótt ki a fogadóra. A Wesselényi-féle összeesküvés néhány Kőszegen tárgyaló részvevőjét itt látták vendégül.

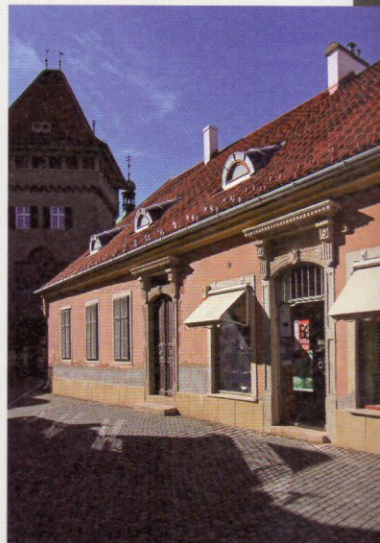
Vendégfogadó voltát mutatja, hogy udvarára két kapun lehetett bejárni. A 19. század végén azonban már csak vendéglőként működött, többi helyiségében üzleteket és lakásokat rendeztek be. 1911-ben a Kőszegi Általános Takarékpénztár vásárolta meg és itt rendezte be modern központját. Az intézet Kőszegi Takarékpénztárba olvadásakor annak székháza lett. Ennek jele a takarékoság jelképe, a homlokzaton látható méhkas.

Gampert kávéház (Városház u. 4.)

6.

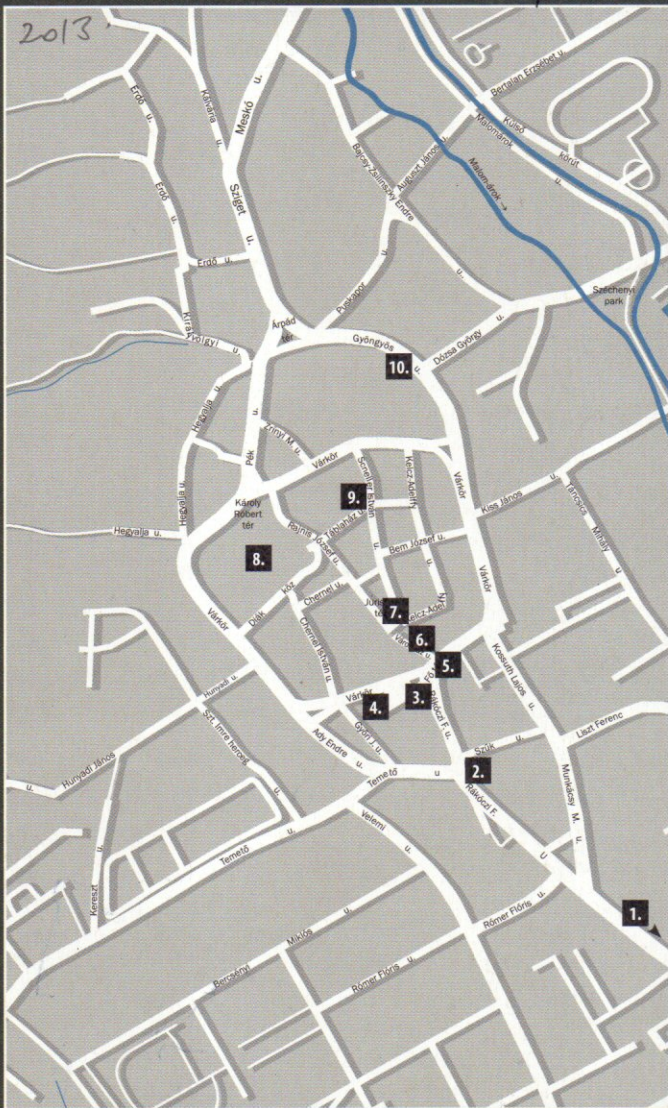
Kőszegen az első kávéfőző engedélyt 1717-ben adta ki a magisztrátus Török Károlynak, a következő évben Károly János is lehetőséget kapott. Az első maradandó kávéház létesítésére, 1783-ig kellett várni. A bécsi születésű Liebhart Károly ekkor kérelmezte, hogy „egy bötsületes Házat és Caffés Boltot” építene a városfal melletti vízcsárók „hátán”. A kávéipar kiváltása 8000 forintjába került. Alig két évtizedes működés után kénytelen volt üzletét eladni. A kávé dinasztiát alapító Gampert Konrád a Német Birodalomból érkezett Kőszegre. Leszármazottaival együtt száz évnél is tovább vitték az üzletet. A kávéház akkoriban nemcsak a frissítő ital fogyasztásáról volt nevezetes, hanem az unalmas esték színesítéséről is. A vendégek szórakoztatására biliárdasztalt állítottak fel, de titokban a korban tiltott kártyajátékokat is művelték.

1912-től a kávéérés megszűnt. A Gampert kávéház emléke ennek ellenére ma is él a városban, szépen metszett ablaküvege a Városi Múzeum kiállításának egyedi darabja.

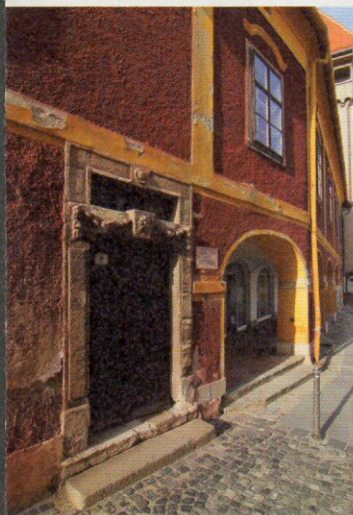

23/2d3

Bittner-féle Bálház (Jurisics M. tér 2.)

7.

A korai korszaki bálok, táncmulatságok nem kötődtek annyira a farsanghoz, mint napjainkban. A községi ifjak 1679-ben kelt szabályai szerint a négy országos vásárhoz kapcsolódtak. Akkor az évente választott táncmester és helyettese házában találkoztak a mulatozni vágyók. 1774-ben a város zenei „felelőse”, Bittner József Jakab tornyosmester engedélyt kért, hogy az Alsókaputorony melletti mészárszék fölé helyiségeket építhessen. Itt rendezte be a város első Bálházát, amelyet üzleti alapon működtetett. A zenészek játszottak, a vendégek belépti díjat fizettek, közben minden bizonnyal ételt és italt fogyasztottak is.

1793-ban nagyobb jövedelmet ígérő vállalkozó miatt kellett az alapító özvegyének beszüntetni a mulatságok tartását. Lakásként hasznosították a továbbiakban, amíg 1972-ben Kőszeg város Szombathelyről visszaszállított iratait helyezték el a Vas Megyei Levéltár Kőzségi Fióklevéltárában.

Jurisics-óár (Rájnis u. 9.)

8.

Kőszeg történetében kevésbé ismert vendéglátóhely a Várkertben működő földesúri italmérés. Ennek működése folyamatos konkurenciát jelentett a helyi polgároknak. Erős ellenfél volt, hiszen az uradalom területén termelt borok, sőt a várban működtetett sörfőzde termékét is mérték itt, ráadásul olcsóbban. A város vezetése tiltásokkal, szankciókkal és perekkel próbálta lehetetlenné tenni működését. A lakosokat eltiltotta korcsma látogatásától. A sörfőzéshez szükséges víz Gyöngyös patakából való szállítását is akadályozták. A majd két évszázadon keresztül tartó pereskedés a 18. században város javára dőlt el. A tiltások és az ítélet ellenére a korcsma még a 19. század második felében is működött, mert a polgárok továbbra is igénybe vették szolgáltatásait.

Kiadja: Kőszeg Város Önkormányzata
Grafika, fotó: Trifusz Péter

TÖBB NYOMON
Kőszegen

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszecshenyiterv.gov.hu
06 40 538 538

HUNGARIKORSAZAG MEGUJUL

ÚJ SZÉCHENYI TERV

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.